

Центр Дослідження Літератури
для Дітей та Юнацтва

Ukrainian Research Center of Children's and Youth Literature

79011, м.Львів, вул. Стрийська 26/6

067 876 97 97; 032 2758181

urccyl.new@gmail.com, <http://urccyl.com.ua>

17.04.2015 р.

ВІДГУК-ПОБАЖАННЯ
ЦЕНТРУ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА
на проект програм із літератури
Міністерства освіти і науки України

Центр дослідження літератури для дітей та юнацтва¹ (далі – ЦДЛДЮ), в результаті багаторічної роботи із текстами для дітей різної вікової категорії, у співпраці, організованій методом розгортання фахового дискурсу між літературознавцями, педагогами, вчителями-практиками, бібліотекарями (щорічний Міжнародний симпозіум «Література. Діти. Час.») та безпосередньо авторами та читачами (щорічний Літературний фестиваль для дітей «Дивокрай») з усієї України, звертається до Міністерства освіти та науки України із проханням уважніше віднестися до складання та затвердження програм із світової та української літератур для вивчення у школі на наступні 10 років. Просимо врахувати новий соціо-культурний та психоемотивний контекст розвитку сучасної дитини, а також рошення різножанрового та різнотематичного спектру текстів на книжковому ринку (поява нових талановитих авторів, творів високої художньої вартості та переклади світової літератури, здійснені найкращими перекладачами України).

ЦДЛДЮ організував та провів цього року (від початку 2015 р.) опитування серед учнів різних шкіл у всіх районах Львова. Юнацький

¹ Центр дослідження літератури для дітей та юнацтва має за мету фахово допомагати Міністерству освіти та науки України та Міністерству культури України в розробці та впровадженні низки соціо-культурних та державних проектів, пов'язаних з розвитком літератури для дітей та юнацтва, її дослідженням, популяризацією та прочитанням, що, безсумнівно, має бути запорукою дитячої та юнацької просвіти в Україні.

Дослідження літератури для дітей та юнацтва передбачає науково-критичне переосмислення активного корпусу творів з таких позицій: літературознавство, психологія, педагогіка, методика та соціальна рецепція, тобто споживання та її прочитання. Дослідження провідних українських науковців в сфері класики та сучасної літератури для дітей та юнацтва як української, так і зарубіжної відображені у 5-х випусках Вісника Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва «Література. Діти. Час.»

Центр Дослідження Літератури для Дітей та Юнацтва

Ukrainian Research Center of Children's and Youth Literature

79011, м.Львів, вул. Стрийська 26/6

067 876 97 97; 032 2758181

urccyl.new@gmail.com, <http://urccyl.com.ua>

волонтерат соціо-культурного проекту «Вся Україна читає дітям» під керівництвом Мирослава Вовка, учня 11-го класу (16 років), розробив анкети і опитав понад 2 000 школярів. Оскільки зазвичай ані діти, ані батьки не довіряють офіційним опитуванням, котрі проводять школи, вчителі чи інші інститутції і ми, відповідно, не можемо сподіватися на відповіді «такими як вони» є (переважно їх заповнюють «такими як комусь треба»), ми вирішили розвідати ситуацію з результатами обізнаності та інтересів зростаючого українського читача в літературі сьогодні через «довірливе спілкування» «підліток – підлітку».

Волонтери здійснили величезну роботу, опитуючи дітей віком 13-17 років, вчителів по школах та працівників Львівських бібліотек. Свої враження про процес опитування вони висловили, зокрема, на сторінці соціокультурного проекту «Вся Україна читає дітям» у фейсбуці “All of Ukraine reads to kids”: <https://www.facebook.com/groups/835316763187243/>. Подаємо окремі тези також із вражень волонтерки Анастасії Зафійовської, викладені на сайті <http://kazkarka.com/studiji/lvivski-uchni-nazvali-top-10-ulyublenih-knizhok-spisok.html> :

«Реакція дітей на опитування була різною. Коли ми з волонтерами ділилися враженнями, з'ясувалося, що діти можуть не знати авторів найвідоміших творів, як от «Ромео і Джульєтти»; часто вони просто писали назви фільмів, які саме тоді виходили на екрани; також діти плутали авторів творів.

Звичайно, найчастіше в усіх опитуваннях фігурували твори шкільної програми, що, на мою думку, означає, що мало хто читає щось додатково, або просто та література, яка є в програмі, не завжди є цікавою для дітей, або є застарілою, що відбиває в них бажання читати.

Когось той факт, що вони не могли заповнити всі п'ять рядочків назвами книжок, які їм подобаються, стимулював прочитати щось нове. Часто після завершення опитування починалися бурхливі обговорення: діти обмінювалися назвами книжок, або ж навпаки – хвалилися, хто менше читає».

Отож, дітей Львова попросили заповнити анкету, яку розробили самі ж волонтери:

Центр Дослідження Літератури для Дітей та Юнацтва

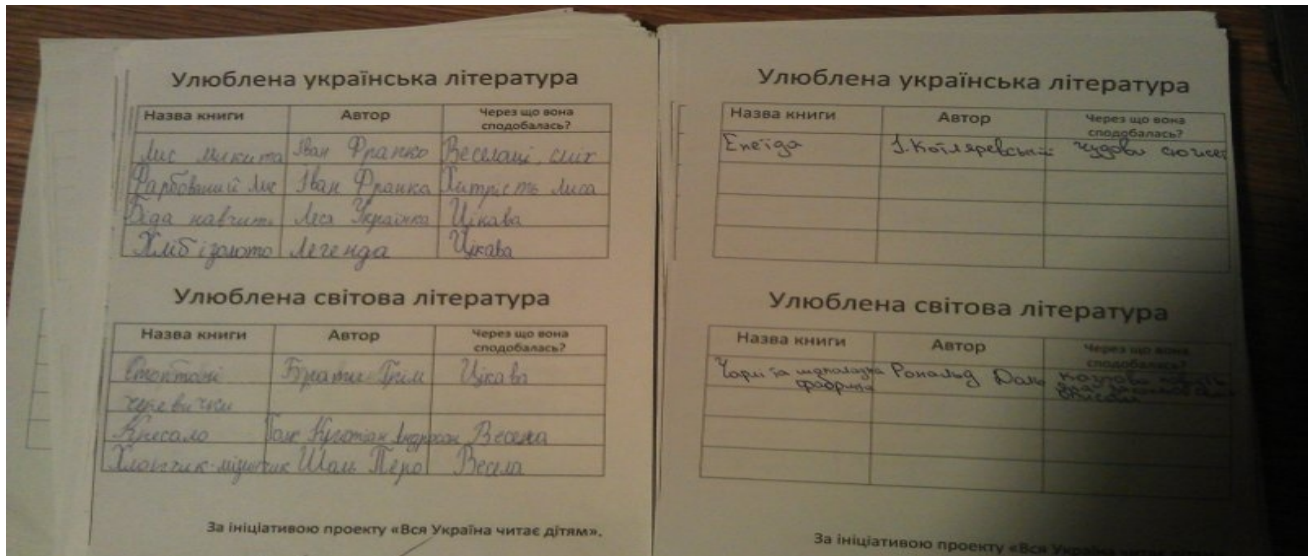

Ukrainian Research Center of Children's and Youth Literature

79011, м.Львів, вул. Стрийська 26/6

067 876 97 97; 032 2758181

urccyl.new@gmail.com, <http://urccyl.com.ua>

За результатами опитування (повністю додаємо у таблицях, без внесення корективів) підлітки назвали 165 літературних позицій з української літератури та 427 – із зарубіжної. В топ 10 книжок з **української літератури** увійшли:

Назва	Автор	Кількість читачів
Кобзар	Тарас Шевченко	189
Енеїда	Іван Котляревський	109
Тарас Бульба	Микола Гоголь	101
Тореадори з Васюківки	Всеволод Нестайко	97
Захар Беркут	Іван Франко	75
Чорна Рада	Пантелеймон Куліш	75
Наталка Полтавка	Іван Котляревський	72
Гайдамаки	Тарас Шевченко	54
Маруся Чурай	Ліна Костенко	50
Мойсей	Іван Франко	45

Зауважте, що Микола Гоголя діти відносять до української літератури, де він відомий сьогодні передусім завдяки твору «Тарас Бульба».

У топ 10 із **світової літератури** увійшли:

Центр Дослідження Літератури для Дітей та Юнацтва

Ukrainian Research Center of Children's and Youth Literature

79011, м.Львів, вул. Стрийська 26/6

067 876 97 97; 032 2758181

urccyl.new@gmail.com, <http://urccyl.com.ua>

Назва	Автор	Кількість читачів
Гаррі Поттер	Джоан Роулінг	251
Пригоди Шерлока Холмса	Артур Конан-Дойль	176
Голодні Ігри	Сюзана Колінз	139
Робінзон Крузо	Даніель Дефо	138
Біблія		125
Хобіт	Роланд Толкін	104
Ерагон	Крістофер Паулінні	86
Ромео і Джульєтта	Вільям Шекспір	85
50 відтінків сірого	Е.Л.Джей	77
Володар перснів	Роланд Толкін	75

Список з української літератури показав нам твори, до прочитання яких зобов'язує школа, а список із зарубіжної літератури – цікавий мікс шкільного канону та попсової сучасної белетристики із поокремими вкрапленнями справді творів світового визнання, – таких письменників як Толкін або ж зразка міжнародного активного канону, от як Джоан Роулінг. 77 учнів віднесли Біблію до світової літератури. Було дуже багато учнів, які взагалі не знали і не могли назвати жодних творів, навіть з тих, до яких зобов'язує школа. Про розуміння чи любов до літератури насправді говорили одиниці. Напрошується питання, який же має сенс переписування програм, якщо вони не дають насправді результату, якщо діти не мотивовані, не розуміють літературу і не читають. Чи, навіть, якщо і читають із почуття обов'язку, то не розуміють що читають і для чого.

І це є результати зі Львова, – основної культурної столиці України, де вже понад 20 років відбуваються найрізноманітніші літературно-промоційні заходи (нажаль, майже жоден з учнів не назвав тих поетів чи сучасних письменників, які приходили на читання у школи чи в бібліотеки). Такі результати нам однозначно показали, що головне слово у літературній освіті українців залишається за школою, і, відповідно, за програмами, які пропонує Міністерство освіти та науки України. Опитування по бібліотеках також засвідчило, що, незважаючи на те, що вони безпосередньо підпорядковуються Міністерству культури України, однак основних користувачів вони отримують за рахунок школи, коли учні шукають літературу, яку потрібно прочитати на урок. Рекомендовані списки для додаткового прочитання на канікули мало

Центр Дослідження Літератури для Дітей та Юнацтва

Ukrainian Research Center of Children's and Youth Literature

79011, м.Львів, вул. Стрийська 26/6

067 876 97 97; 032 2758181

urccyl.new@gmail.com, <http://urccyl.com.ua>

впливають на процес розвитку читача України, оскільки, вони, відповідно, далі ніким не контролюються (що прочитали, чи прочитали і що зрозуміли). Так, наприклад, на щорічному «Форумі видавців» у Львові, батьки здебільшого купують ті книги та різноманітні навчальні посібники чи підручники, які також вимагає школа/університет/робота. На літературні заходи організують школи, бібліотеки, приводять дітей, приходять до дітей. Це мотивує їх, захоплює і дає шанс. Але в результаті реальність показує зовсім інше. А що тоді говорити про інші міста України, містечка, села? Винятком, звичайно є батьки, які радо купують своїм діткам дошкільного віку казочки, дитячі віршики чи книжки-картинки. Отже, ми, фактично, маємо «шкільного програмного читача», який одночасно перевантажений підручниками та складними для розуміння текстами з усіх предметів (коли діти без допомоги батьків або репетиторів справді не можуть розібратися з навчальним матеріалом). А діти повинні ще бігати, веселитись, займатись спортом, музикою, зрештою, мати вільний час.

З цього приводу дуже добрий приклад наводить Альберто Мангуель у своїй праці «История чтения» (1996 р.), яка з'явилася пару років тому в книгарні «Є», що у Львові у російському перекладі з англійської: *«В Буэнос-Айресе во время обучения в начальных классах у нас тоже были тетради «по чтению», где мы аккуратно писали от руки и старательно рисовали цветные иллюстрации. Наши столы и скамьи были соединены друг с другом чугунными скобами и выстроены в динные ряды, ведущие (куда ж без символа власти?) к учительскому столу, поднятому на деревянную платформу, за которым поблескивала доска. На каждом столе было углубление для белой фарфоровой чернильницы, куда мы макали металлические перья; нам не разрешалось использовать шариковые ручки до третьего класса. Если столетия спустя какой-нибудь дотошный библиотекарь захочет выставить эти наши тетради под стеклом как некие драгоценные предметы, что узнает из них посетитель? По конспектам патристических текстов он догадается, что преподаватели знакомили нас скорее с политической риторикой, чем с красотами литературы; по нашим иллюстрациям поймет, что мы учились превращать эти тексты в слоганы (лозунг «Мальвинские острова принадлежат Аргентине» проиллюстрирован двумя руками, обхватившими пару островов: «Наш флаг – символ нашего отечества» - тремя цветными ленточками, развивающимися на ветру). Наблюдатель поймет, что нас учили читать не ради удовольствия и не ради знаний, а лишь для того, чтобы проще было отдавать*

Центр Дослідження Літератури для Дітей та Юнацтва

Ukrainian Research Center of Children's and Youth Literature

79011, м.Львів, вул. Стрийська 26/6

067 876 97 97; 032 2758181

urccyl.new@gmail.com, <http://urccyl.com.ua>

приказы. В стране, где уровень инфляции достигал 200 процентов в месяц, это был единственный способ читать басню о Стрекозе и Муравье»².

Подібно виглядає і в Україні, де рівень інфляції сягає понад 110 %, а внутрішня політика зацікавлена в психологічній авторитарності керування великим народом. Найкращі класики української літератури, альтернатива яким не представлена широкому масштабу українців (питання фінансування видавничої справи та реалізації програми підтримки читання³) безсумнівно представляють високу художню цінність, але інтенційно «виховують» потенційно нещасного українця, який повинен бути вже задоволений із того, що живе, навіть, якщо живе в постійному стресі, в страху, не маючи що вбратися, а чи прогледувати свою сімю. Звісно, що, порівнюючи із життям, представленим у цій літературі, життя сучасних дітей в Україні видається раєм. Однак, з часом, у дітей виявляється повне нерозуміння реалій. Наприклад, з батьками, які постійно працюють, крутяться, втомлюються, скоро старіють та вмирають, так і не відпочивши і не поживши по-справжньому, і не почувачи себе насправді щасливими. Діти читаючих родин шукають пояснення передусім у зарубіжній літературі і дуже часто літературі, яка аж ніяк не може бути рекомендованою згідно із «виховної» чи «моральної» функції. Так, наприклад, їх уподобання коливаються від Еріха Марії Ремарка⁴, Франка з Шевченком до Люко Дашвара і

² С.86-87.: Мангуэль, А. История чтения / Альберто Мангуэль; пер. с англ. М. Юнгер. – Екатеринбург: У-Фактория, 2008.

³ З 2009 р. Центр дослідження літератури для дітей та юнацтва працює над пошуками актуальних методів реалізації програми розвитку та підтримки читання в Україні («Творче читання» (Галина Павлишин), «Багатомовне читання» (Наталя Трохим), «Люди-легенди у літературі для дітей та юнацтва» (Маряна Савка), а з 2013 р. апробує соціо-культурний проект «Вся Україна читає дітям» (у співпраці із Іреною Кожмінською, президентом «Вся Польща читає дітям» в рамках «Вся Європа читає дітям»), реалізуючи такі читацько-промоційні заходи як «Комедія дель пАРТа» (Ольга Довгань-Левицька), «Фестивальні бібліотечки» (у співпраці з МО «Дзига»), «Сімейне читання» (у співпраці із «Європейська домівка», телепередача «Читаємо разом» (ТРК «Тиса-1», Галина Малик), «Зимові та Літні читання – Краматорськ» (Оксана Проселкова), «Коло книжки» у Книгарні «Є» (Мирослав Вовк та у співпраці із ГО «Гілель»). Наразі проект перебуває на стадії дослідження та співвідношення контекстуальної активності «тексту» та «читача», дослідження зростаючої читацької аудиторії, її життєвого досвіду, з урахуванням контекстів сімейного виховання та культурної пам'яті українського мультиментального суспільства.

⁴ З початку 2015 р. юнацький волонтерат соціо-культурного проекту «Вся Україна читає дітям» організує щотижневі читання «Коло книжки» у Книгарні «Є». Підлітки (переважно учні 8-11 класів та перших курсів) самостійно обирають книжку, яку обговорюють. Ось перелік презентованих юнацьких літературних вподобань: «Як я руйнувала імперію» Зірки Мензатюк, «Намалюй мене пташкою» Галини Рис, «Квіти для Ельджернона» Даніеля Кіза, «Пікнік на узбіччі» братів Стругацьких, «Повнолітні діти» Ірини Вільде, «Три товариші» Еріха Марія Ремарка, «Кульбабове вино» Рея Бредбері, «Без ґрунту» Віктора Петрова-Демонтовича, «Політ на гніздом зозулі» Кена Кізі, «Книжка про читання» Юстини Соболевської, «Ловець у житі» Джерома Селінджера, «Інферно» Дена Брауна та ін.

Центр Дослідження Літератури для Дітей та Юнацтва

Ukrainian Research Center of Children's and Youth Literature

79011, м.Львів, вул. Стрийська 26/6

067 876 97 97; 032 2758181

urccyl.new@gmail.com, <http://urccyl.com.ua>

Лади Лузіної з українських авторів і творів Кафки та Шекспіра до Гі де Мопассана та «50 відтінків сірого» Еріки Джеймс, «Код да Вінчі» Дена Брауна чи творів автора бестселлерів у стилі жахів Стівена Кінга.

А репертуар програми з української літератури досі готує наших дітей на підконтрольне скорення та терпіння. Це наштовхує на думку, що українська влада (яка також визначає ієрархію знань та розумінь на рівні офіційної освіти та культури), очевидно, найбільше боїться диверсії у системі із-середини.

Однак, диверсія вже наступила. Майдан показав світу нарешті здорову реакцію молоді України, опротестовуючи авторитарний психоконтроль (вплив на колективне несвідоме, паралелі можна прослідкувати у літературі: В. Голдінг, «Володар Мух», або Рей Бредбері «**451° за Фаренгейтом**»). Молодь України засвідчила свою свідому позицію у сучасному мультикультурному просторі та повну обізнаність у всіх світових технологічних інноваціях та суспільних інформаціях. Ці молоді люди презентували розкріпачення своєї свідомості з-пут «культурної трагічної пам'яті українського народу», «культурної свідомості», пропагандованої авторитарними офіційними інституціями (які здебільшого ніяк не можуть відійти від практик Радянського Союзу). Ось як пише про нинішню молодь відома українська дитяча письменниця Зірка Мензатюк в інтерв'ю із Анастасією Левковою на сторінці <http://www.barabooka.com.ua/golovne-shho-z-yavilas-insha-molod/> :

«Але головне, що в нас з'явилася інша молодь – смілива й мисляча.

– Вона інша, ніж навіть та, яку Ви описуєте? Бо у Вашій книжці вона теж гідна поваги – активна та смілива. На Ваш погляд, теперішня молодь іще більше відрізняється?

«Потрібно пам'ятати, що, попри війну з Росією, ми, дитячі автори, не маємо права у своїх текстах виховувати ненависть до росіян. У книжках ми маємо говорити про супротивників, але дотримуватись балансу, щоб виховати не ворожість до інших, а гордість за своє».

– Молоді властиво не бояться, адже вона нерозважлива, не усвідомлює всієї небезпеки. І наприкінці 1980-х – на початку 1990-х юні люди справді були поривні, готові до боротьби. Нинішні ж більш раціональні, прагматичні, вони знають, що і як треба робити. Тоді протестом було слухання зарубіжної музики, кульчики у вухах, певний одяг... На сьогодні це вже речі, які не спрацьовують. Мені подобається, що нинішня молодь знає іноземні мови, знає, чого і як досягати, куди йти».

Центр Дослідження Літератури для Дітей та Юнацтва

Ukrainian Research Center of Children's and Youth Literature

79011, м.Львів, вул. Стрийська 26/6

067 876 97 97; 032 2758181

urccyl.new@gmail.com, <http://urccyl.com.ua>

І що робиться з цією молоддю зараз? – Її втягнуто у війну. Геноцид нового типу XXI ст.

З таких міркувань ми звертаємось до Міністерства освіти та науки України з проханням прийняти виклики часу і зрозуміти, що програма з літератури (чи то української, чи то зарубіжної) – це, з огляду на всі політико-економічні та соціо-культурні реалії в Україні, – залишається поки єдиною «візитною карточкою» для української дитини, наших послідовників у світ літератури, у світ їх соціалізації, у світ розуміння та розвитку емоційної інтелігентності, працездатності, конкурентноспроможності та, відповідно, української культури. Складаючи програми розвитку та підтримки читання від народження в Україні та програми з літератури у школах ми повинні передусім сьогодні керуватись таким розумінням процесів:

- Як тільки дітки заговорили, – вже можна навчати їх читати. Вони радо повторюватимуть все за довіреною їм особою (батьками, вихователями дитячих садків тощо).
- Як тільки діти навчилися абетки, – вони повинні читати далі лише з власного бажання, а не з примусу. Якщо дитині не подобається читати, але вона любить слухати казки чи історії, – читати дитині вголос.
- Дітям потрібно читати і в середніх класах школи, читати навіть тоді, якщо вони вже вміють дуже добре читати самі.
- Дітей не можна заставляти читати, якщо вони не хочуть читати.
- Дорослих треба заставляти читати дітям щодня. У контексті шкільної освіти пропоную ввести методику голосного прочитання вчителями текстів, уривків, поезії учням на уроках і виділити на це щонайменше 20 хв.
- Розуміння інтенцій творів, обговорення головних ідей та цікавих подій з життя письменників набагато важливіше і легше запам'ятовується, аніж рутинне заучування стандартних біографічних описів та переказування.
- Дорослі повинні допомогти дітям у спілкуванні, зокрема через літературу, підготуватися до майбутнього дорослого життя. Вчителі не повинні уникати спілкування про сучасну белетристику, чи екранізацію творів, а чи обговорення «незручних» тем.
- Доросле покоління не має права судити молоде покоління за те, що воно читає «не те», або «не так» (більшість моїх студентів читають по книжці на тиждень, закачуючи їх у свої e-books).

Центр Дослідження Літератури для Дітей та Юнацтва

Ukrainian Research Center of Children's and Youth Literature

79011, м.Львів, вул. Стрийська 26/6

067 876 97 97; 032 2758181

urccyl.new@gmail.com, <http://urccyl.com.ua>

Подібне ж бачення висловив також і Сергій Іванюк, відомий дослідник дитячої літератури, письменник, головний редактор журналу для підлітків «Однокласник», перший ректор відновленої Києво-Могилянської академії, член Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва на сторінці ЛітАкценту <http://litakcent.com/2015/04/15/serhij-ivanjuk-shkilna-prohrama-vyhadana-ljudmy-jaki-pohano-vchylsja/>, відповідаючи на запитання Юлії Кропивянської :

«— То якого персонажа нам бракує нині?
— *От не ставмо питання так. Адже ніхто цього не знає. Ми з вами можемо проаналізувати все й визначити, що потрібен от саме такий персонаж. Щоб це був капловухий хлопчик із неймовірною пам'яттю і з відразою до гаджетів, із фантастичною усідчивістю, щоб він постійно вчив уроки, щоб він, може, навіть був спроможний засвоїти всю шкільну програму. Хоча це звучить геть фантастично. Шкільна програма вигадана людьми, які погано вчилися і вважали, що діти, якими вони тепер опікуються, мусять усе це знати. Хоча, як на мене, школа має вчити вчитися, а не фактів. А в нас конче треба вивчити певну кількість фактів із таких галузей знань, які тобі ніколи не знадобляться. Замість уявлення про світ ми намагаємося втулити в дітей фундаментальні закони, дати їй так далі. Література — це такий організм, який розвивається, як матерія, незалежно від нашої свідомості. Знаєте, можна багато говорити, що як хараішо було б, щоб ми подолали інерцію і щоб вона була не такою сильною, як є. Це закон природи, ми його не можемо, слава Богу, подолати. Можна цього хотіти, але їй не сильно старація у своїх бажаннях, бо... є закони, і чого проти них перти? Треба вміти жити, використовуючи ці закони. Так само з літературою: наприклад, ми скажемо, що такий персонаж потрібний, і, можливо, доб'ємося від якогось графомана-приспосувача, що він напише твір з отаким героєм. Що, нашим дітям краще стане жити від цього персонажа? Ні. Тому хай література розвивається як розвивається, ніяких модальних підходів до неї бути не повинно. Бо якщо ми їй нав'яжемо якусь тему, то хочемо, щоб вона таки стала дидактичною. Щоб вона таки виховувала. Щоб вона таки відповідала. А тоді вже півкроку лишається до фрази «деятели искусства в долгу перед народом».*

З огляду на все зауважене, у програми з української та зарубіжної літератури пропонуємо внести твори, розглянуті та запропоновані Центром дослідження літератури для дітей та юнацтва в результаті вивчення їх з літературознавчої, педагогічної позицій, обговорені в контексті культури текстів та їх адекватності до вікового психоемотивного рівня та самої культури українського читача. Ми пропонуємо твори, які з'явилися на

Центр Дослідження Літератури для Дітей та Юнацтва

Ukrainian Research Center of Children's and Youth Literature

79011, м.Львів, вул. Стрийська 26/6

067 876 97 97; 032 2758181

urccyl.new@gmail.com, <http://urccyl.com.ua>

українському книжковому ринку відносно недавно, поки ще не в достатній кількості тиражу, але більшість з яких можна знайти сьогодні в обласних та міських бібліотеках міст України. Це, своєю чергою, спричинить потребу у розширенні тиражу, у збільшенні читацького попиту та, відповідно, активізує та мотивує сучасне покоління до нових рефлексій на основі відповідної літератури. Це спровокує динамічний розвиток свіжого бачення на життя та допоможе українцям завоювати остаточно самодостатнє місце у світовій культурній спільноті.

Рекомендовані списки з української та зарубіжної літератур, запропоновані ЦДЛДЮ можна почитати тут: <http://urccyl.com.ua/ua/>

Уляна Баран,
президент Центру дослідження
літератури для дітей та юнацтва

P.S.: Додаємо конкретні побажання до проекту програми із світової літератури по творах, в результаті громадського обговорення серед експертів Центру дослідження літератури для дітей та юнацтва:

- До сучасних книг у 5 класі варто додати Вігдіс Йорт «Йорген + Анна = любов». Це книжка, яка близька сучасним дітям, порушує багато проблем, які варто обговорювати з дітьми. Хоча б внести її у список творів для додаткового читання.
- Дуже добра ідея перенести "Маленького принца" у 8 клас. Там ця книжка принесе значно більше користі.
- Г. Лонгфелло. «Пісня про Гайавату» - звичайно, класика, але краще його вилучити. Це для нас, дослідників, істориків ЗДЛ відіграє певну роль, є класикою і каноном, а діти хочуть текстів іншого плану. тим більше, що йдеться про учнів 6 класу. Їх потрібно зацікавити і залучити до читання. А це найкраще зробити з текстами на актуальну тематику і з актуальним сюжетом
- Для 8 класу програма взагалі надто насичена текстами, у яких бракує "простору для яви". Маю на увазі не фантастику чи фентезі, а традиційну "класику". Чи не забагато як на один рік? Здається, більшість творів діти читатимуть з примусу. Можна додати більше сучасних текстів, наприклад, зі списку, рекомендованого Центром дослідження літератури для дітей та юнацтва <http://urccyl.com.ua/rekomendovanyi-spysok-knyh.../>
- щодо вилученого у 9 класі "модернізму" можна дискутувати...
- Списки для додаткового читання поновити однозначно потрібно. З'явилося так

Центр Дослідження Літератури для Дітей та Юнацтва

Ukrainian Research Center of Children's and Youth Literature

79011, м.Львів, вул. Стрийська 26/6

067 876 97 97; 032 2758181

urccyl.new@gmail.com, <http://urccyl.com.ua>

багато класних перекладів українською класних книжок зарубіжної літератури для дітей та юнацтва

- *Російська література там залишилася в такому самому обсязі, як і була. Абсолютно неадекватному до свого місця в світовій літературі. Ну, в якій країні світу ще вивчають навіть Пушкіна і Лермонтова, я вже мовчу про Грибоедова, Одоєвського, Осеєву, Распутіна і ще два десятки авторів. Особливо треба уважно редагувати список літератури для додаткового читання. На мою, думку, там обов'язково мають вказуватися видавництва, які зараз ці книжки видають. І чітко зазначати чи це книжка, чи оповідання, чи вірш. Бо значної кількості творів із цього списку просто немає на книжковому ринку.*
- *В загальному програма наповнена творами, які цікаво читати сучасному поколінню, що насправді буде значно більше сприяти зацікавленню учнів в літературі.*